

PRINÁŠAME INŠPIRUJÚCE PRÍKLADY, KTORÉ PREDSTAVUJÚ UNIKÁTNE PRÍRODNÉ, KULTÚRNE, HISTORICKÉ, RELIGIÓZNE, TECHNICKÉ, SPOLOČENSKÉ HODNOTY, INOVÁCIE A PODPORU ROZVOJA REGIÓNOV, MIEST A VIDIEKA. PRÍKLADY SÚ V SYMBIÓZE S REGIONÁLNYM I UDRŽATEĽNÝM ROZVOJOM, CESTOVNÝM RUCHOM, SO SKVALITŇOVANÍM ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, ZACHOVÁVANÍM KULTÚRNO-HISTORICKÉHO BOHATSTVA A DEDIČSTVA, S MIESTNYMI ROZVOJOVÝMI AKTIVITAMI, KTORÉ SA PODIEĽAJÚ NA ZVYŠOVANÍ ŽIVOTNEJ ÚROVNE OBYVATEĽSTVA A NA KONKURENCIESCHOPNOSTI.

Čo ukrýva hrad Šášov?

Zrúcanina hradu Šášov (Obr. 1) sa nachádza na strednom Slovensku nad Šášovským Podhradím, ktoré je mestskou časťou Žiaru nad Hronom. Vedľa hradu preteká rieka Hron. Geomorfologicky patrí Šášovské Podhradie do Štiavnických vrchov. Hrad Šášov spolu s hradom Revište chránil priechod do banskej oblasti. Návštevníkov vŕaj púta aj viacerými záhadami. Priamo pod zrúcaninou je malé múzeum, ktoré doplní predstavy návštevníka o histórii hradu vďaka rôznym nálezom a obrazovým materiálom.

Obr. 1 Pohľad na Hrad Šášov zdola

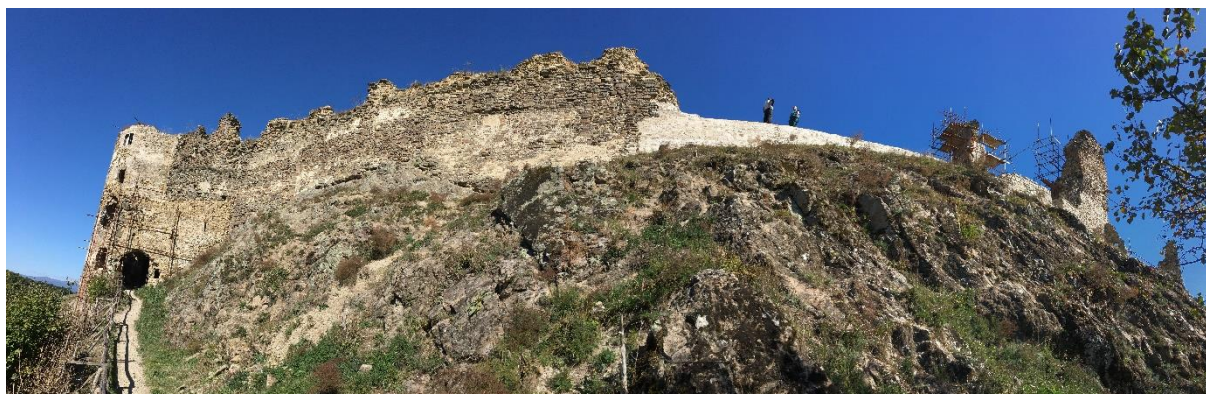

Foto ©O. Slobodníková

Hrad vznikol pravdepodobne v 13. storočí po tatárskych vpádoch ako strážna pevnosť. Strážil dôležitú obchodnú cestu vedúcu údolím Hrona. V 15. – 16. storočí sa spomína v súvislosti s bojmi proti Turkom. Koncom 17. storočia bol úmyselne zničený, aby sa nemohol stať útočiskom nepriateľov.

Šášovský hrad dostala v roku 1424 do vena kráľovná Barbora Celjská, manželka Žigmunda Luxemburského. Narodila sa v roku 1392 v slovinskom mestečku Celje. Barbora pochádzala z rodu grófov Celjských. Ich erb pozostával z troch celjských hviezd a tie sa dodnes nachádzajú v štátnom znaku Slovenska. Vďaka usilovnej práci zastávala post uhorskej, rímsko-nemeckej a českej kráľovnej. Bola veľmi úspešná a bohatá žena. Patrila k najvýznamnejším stredovekým kráľovným. No napriek svojim

úspechom vždy zostávala v tieni svojho manžela Žigmunda. Počas ďalších storočí Šášovský hrad menil majiteľov a bol svedkom viacerých bojov.

V lete (r. 2024) na hrade prebiehali rekonštrukčné a záchranné práce (Obr. 2) na jeho konzervácii. Šášovský hrad sa týči v nadmorskej výške 340 m n. m. a rozprestiera sa na ploche 75x16 metrov.

Obr. 2 Rekonštrukčné a záchranné práce na hrade Šášov

Foto ©O. Slobodníková

Výstup (Obr. 3) na hrad zo Šášovského Podhradia trvá približne 15 minút po zelenej turistickej značke. Trasa má stúpajúci priebeh a je vhodná aj pre staršie deti. Exteriér hradu očarí majestátnym bralom zvaným *Orlí kameň* priamo nad riekou Hron. Z horných častí hradieb je krásny panoramatický výhľad na riekou Hron, Kremnické a Štiavnické vrchy, na časť mesta Žiar nad Hronom, ako aj na okolitú zeleň (Obr. 4, 5).

Výhľad vyvoláva silný vizuálny zážitok a vytvára „wow efekt“, keďže ide o iný rozmer vnímania priestoru ako pohľad zo zeme. Z výšky návštevník vníma rozloženie prvkov, línií a plôch v území inak, dokáže pochopiť vzdialenosti. Tým sa mu zlepšuje orientácia

v priestore. Uvedomuje si vzťahy medzi tým, čo vybudoval človek a tým, čo vybudovala príroda.

Obr. 3 Posledný úsek trasy smerujúcej na hrad Šášov

Foto ©O. Slobodníková

Obr. 4 Výhľad z hradu Šášov na Štiavnické vrchy

Foto ©O. Slobodníková

Obr. 5 Výhľad na časť Žiaru nad Hronom

Foto ©O. Slobodníková

Otvorený horizont vyvoláva pocit pokoja, slobody, inšpirácie alebo nadhľadu. Emocionálny a psychologický účinok je jedinečný. Panoramatické miesta sú atraktívne na fotografovanie a zdieľanie zážitkov. Zároveň sú vnímané ako hodnotnejšie a exkluzívnejšie. Výhľad sa tu stáva hlavným dôvodom návštevy Šášovského hradu a zvyšuje hodnotu tohto miesta.

Na rozdiel od známejších hradov (Bratislavský hrad, Spišský hrad) tu návštevník zažije aj v hlavnej turistickej sezóne pokojnejšiu atmosféru bez davov. Hrad je prístupný celoročne. Túra na Šášovský hrad je krátka a menej náročná. Pred cieľom sa nachádza drevený prístrešok s posedením. Na lavičkách je možné oddýchnuť si a vychutnať si krásy okolitej prírody. Počas letných slnečných dní prístrešok ponúka tieň.

Hrad si zachoval autentický charakter a jeho múry sú niekde obrastené zeleňou. Prebiehajú na ňom rekonštrukčné práce a stavbárom robia spoločnosť aj miestne kozy, pre ktoré je hrad a lúka pod hradom miestom oddychu. Pre návštevníkov, hlavne pre mestské deti, sú kozy na hrade (Obr. 6) ďalšou atrakciou.

Obr. 6 Kozy sa udomácnili na hrade Šášov

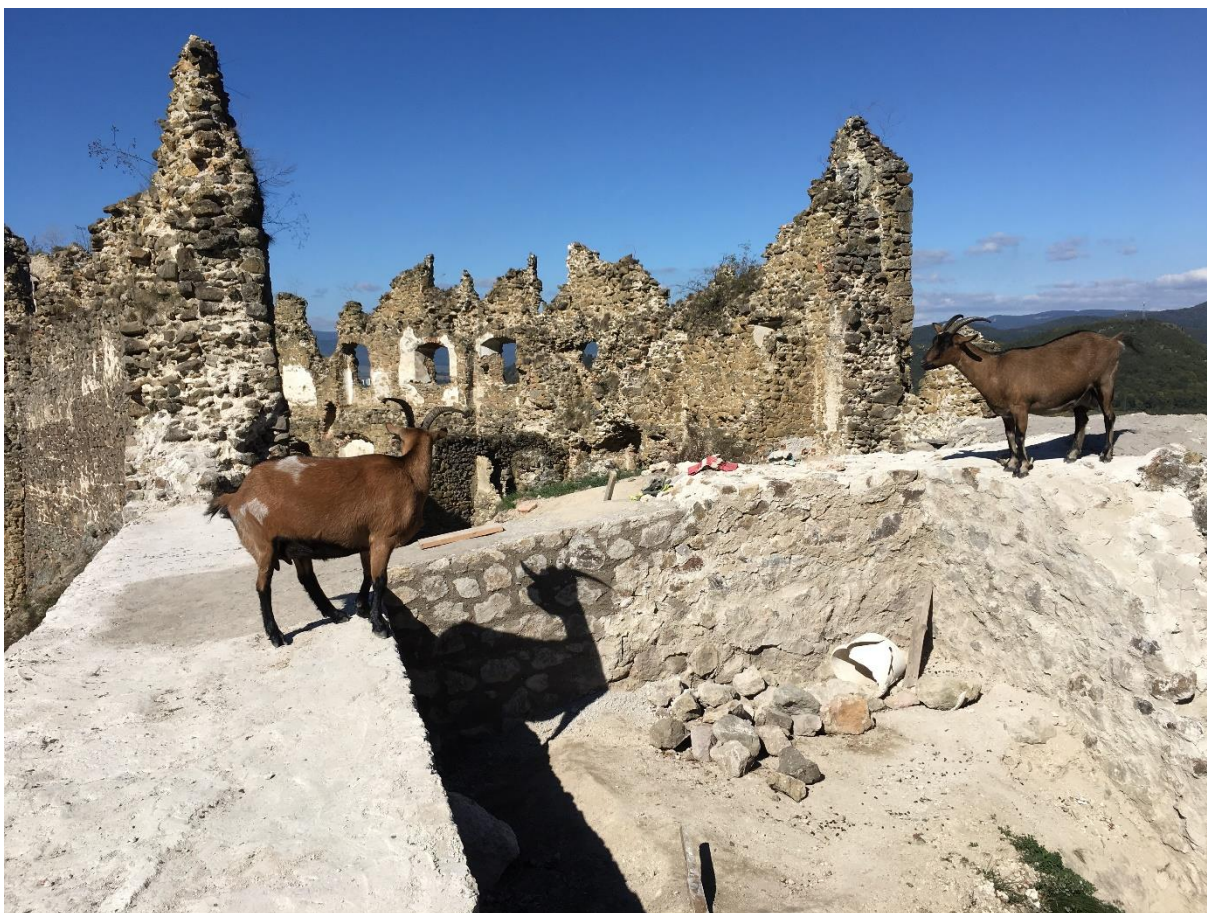

Foto ©O. Slobodníková

Šášovský hrad má pre samosprávu, najmä pre mesto Žiar nad Hronom a okolitý región, historický, kultúrny, ekonomický aj komunitný význam. Hrad je národnou kultúrnou pamiatkou a súčasťou historickej identity regiónu. Predstavuje dôležitý prvok miestneho kultúrneho a historického dedičstva, ktorý samospráva pomáha chrániť a propagovať. Zároveň je miestom vzdelávania, exkurzií, historických podujatí, sprievodcovských aktivít.

V rámci rozvoja regiónu a turizmu je významným turistickým cieľom nielen v Šášovskom Podhradí, ale aj v širšom okolí Žiaru nad Hronom. Priťahuje návštevníkov, čo podporuje miestne služby (reštaurácie, ubytovanie, sprievodcov, prevádzku múzea pod hradom Šášov). Z hľadiska ekonomického prínosu sa teda podieľa na podpore regionálnych podnikateľov a na generovaní ich príjmov. Hrad zvyšuje atraktivitu regiónu a jeho konkurencieschopnosť v rámci cestovného ruchu.

Počas turistickej sezóny sa tu konajú kultúrne podujatia, napr. *Letný večer na hrade Šášov*, *Šášovské hradné dni*, *Jesenný večer na hrade Šášov*, *Svetlonos na hrade*

Šášov, Večer želaní. Organizujú sa turistické výstupy i dobrovoľnícke brigády. Prostredníctvom hradu sa posilňuje lokálna identita a hrdosť obyvateľov. Hrad teda prepája samosprávu, občianske združenia a dobrovoľníkov. Je súčasťou rozvojových plánov mesta v oblasti regionálneho rozvoja, turizmu, kultúry a životného prostredia. Tiež je súčasťou tematických ciest, a to *Pohronskej hradnej cesty* a *Barborskej cesty*.

Na Šášovskom hrade bol odkrytý unikátny nález pozostatkov chlebovej pece, čo dokumentuje existenciu bývalej hradnej pekárne. *Združenie na záchranu hradu Šášov* sa snaží zachovať túto kultúrnu pamiatku pre ďalšie generácie a disponuje písomnosťami o hrade (z r. 1680), v ktorých sú opísané jednotlivé miestnosti hradu, ako aj miestnosť *Bakh Haus*, a teda pekáreň.

Ďalšou zaujímavosťou je šášovský pivovar, ktorý existoval pod hradom. Najstaršia zmienka o ňom je z roku 1626 a ešte na mape z r. 1833 je tento pivovar zakreslený, hoci nie je známe, či sa v ňom v tom čase ešte varilo pivo. V hradných pivniciach sa tiež uskladňovalo víno, a to viacero druhov vín (Czeicker, Radoschiner, Geburger, Puschwein).

Zaujímavé informácie o hrade Šášov si je možné prečítať na informačných tabuliach (Obr. 7) alebo v miestnom múzeu pod hradom.

Obr. 7 Informačná tabuľa o Šášovskom hrade

Foto ©O. Slobodníková

Zaujímavosti z pohľadu regionálneho rozvoja, udržateľného turizmu a životného prostredia:

- ♣ Hrad Šášov je sprístupnený verejnosti, priťahuje turistov zo Slovenska i zo zahraničia. Je súčasťou historickej identity regiónu.
- ♣ Obnovou hradu sa posilňuje povedomie o dejinách, podporuje sa vzdelávanie (školské výlety, exkurzie), uchováajú sa historické architektonické a umelecké hodnoty pre budúce generácie.
- ♣ Archeologický výskum a historické štúdie spojené s hradom prinášajú nové poznatky, spoluprácu s univerzitami a múzeami, podporu rozvoja regiónu a výskumný potenciál.
- ♣ Na hrade sú organizované rôzne spoločenské a vzdelávacie podujatia, ktorými sa oživuje dianie v regióne. Kultúrne podujatia na hrade obohacujú spoločenský život miestnych obyvateľov, vytvárajú priestor na stretávanie sa a podporu sociálnej inklúzie.
- ♣ Buduje sa značka – hrad sa často stáva symbolom regiónu, objavuje sa v logách, propagačných materiáloch či suveníroch. Silná značka zvyšuje atraktivitu lokality pre návštevníkov, turistov aj investorov.
- ♣ Šášovský hrad je turistickou atrakciou, zároveň sa podieľa na vytváraní pracovných miest – sprievodcovia, pracovníci údržby, zamestnanci múzea, služby v okolí (reštaurácie, penzióny, suveníry). To pomáha zvyšovať životnú úroveň obyvateľov.
- ♣ Hrad sa nachádza v prírodne hodnotnom území – v CHKO Štiavnické vrchy. Keďže ide o historickú pamiatku, jeho okolie je chránené pred výstavbou a nadmerným zásahom človeka. Tým sa zachováva prírodné prostredie.
- ♣ Staré múry, veže a pivnice poskytujú úkryt pre drobné živočíchy, netopiere, vtáky a pod. a hrad sa stáva súčasťou miestneho ekosystému.
- ♣ Pohyb na čerstvom vzduchu, výstup na hrad znamená zlepšenie kondície, posilnenie srdca a pľúc, znižovanie rizika obezity a civilizačných ochorení.
- ♣ Ticho, zeleň a výhľady z hradných múrov podporujú relaxáciu, duševnú pohodu, psychické zdravie. Prírodné prostredie pôsobí upokojujúco, zlepšuje náladu, znižuje stres, pomáha proti únave a vyhoreniu.

Názov: Čo ukrýva hrad Šášov?

Autorka: © RNDr. Mgr. Oľga Slobodníková, PhD. (SAŽP)

Vydavateľ: Slovenská agentúra životného prostredia
a Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Rok vydania: 2026